

2. *Валаччі Ф.* Сайти Інтернету та архівне дослідження: типологія та можливості пошуку / Федеріко Валаччі // Міжнародний журнал архівів. — 2003. — № 2—3. — С. 185—190.
3. *Васильченко М. М.* Електронні ресурси обласних державних архівів України в мережі Інтернет: стан і перспективи розвитку в сучасному соціально-комунікаційному середовищі / М. М. Васильченко // Вісник Харківської державної академії культури. — Харків, 2011. — Вип. 32. — С. 159—167.
4. *Кисельова А.* Українські архівні ресурси в Інтернеті / А. Кисельова // Рукописна спадщина України: Археографічні дослідження унікальних архівних та бібліотечних фондів. — Вип. 9. — Київ, 2004. — С. 238—247.
5. *Кисельова А. А.* Архівні ресурси України в глобальній інформаційній мережі: види, доступ, перспективи : автореф. дис. ... канд. істор. наук / А. А. Кисельова ; Український науково-дослідний ін-т архівної справи та документознавства ДКА України. — Київ, 2005. — 16 с.
6. *Киселев И. Н.* Архивные информационные технологии на современном этапе / И. Н. Киселев // Отечественные архивы. — 2008. — № 4. — С. 24—31.
7. *Кузовова Н.* Інформатизація архівної справи в Україні (1991—2014 рр.): історичні та правові аспекти / Н. Кузовова // Scriptorium nostrum. — 2015. — № 1—2. — С. 223—239.
8. *Про інформацію* : закон України від 02 жовт. 1992 р. № 2657-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 48. — Ст. 650.
9. *Про електронні документи та електронний документообіг* : закон України від 22 трав. 2003 р. № 851-ІV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 36. — Ст. 275.
10. *Про електронний цифровий підпис* : закон України від 22 трав. 2003 р. № 852-ІV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 36. — Ст. 276.
11. *Про Національний архівний фонд та архівні установи* : закон України від 24 груд. 1993 р. № 3814-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 15. — Ст. 86.
12. *Про Національну програму інформатизації* : закон України від 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 27/28. — Ст. 181.
13. *Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007—2015 роки* : закон України від 9 січ. 2007 р. № 537-V // Відомості Верховної Ради України. — 2007. — № 12. — Ст. 102.
14. *Фліс С.* Польські архіви та Інтернет / С. Фліс // Архіви та архівисти в добу інформаційного суспільства : записки ІV Загального з'їзду польських архівістів (Щецін, 12—13 верес. 2002 р.). / Головна Дирекція державних архівів. Товариство польських архівістів; під ред. Д. Наленч. — Торунь, 2002. — С. 65—76.

В статті розглянуто сучасне положення та проблеми функціонування веб-сайтів архівних установ України.

The modern state and problems of functioning of web sites of the archived establishments of Ukraine are considered in the article.

Надійшла до редакції 18 квітня 2017 року

СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 316.77:316.42.063.3](4)"20"

Марія Макарова,
кандидат культурології,
доцент кафедри бібліотекознавства та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка

Міжкультурні комунікації в контексті євроінтеграційних процесів ХХІ століття

У статті розглянуто сучасний соціокультурний простір, який орієнтується на особистісно-професійний розвиток людини (громадянина, особистості) в процесі міжкультурних комунікаційних зв'язків.

Ключові слова: гуманітарний простір, міжкультурні комунікації, євроінтеграційні процеси, європейський часопростір, комунікативна модель, система вищої мистецької освіти, транскультурний обмін, медіаосвітне програмування, медіакультурний простір, соціокультурні детермінанти.

В умовах інформаційної політики та глобалізаційних світових процесів, запровадження інноваційних технологій, медіареволюції та медіаосвітнього програмування, які знаменують напрями й течії ХХІ століття, сучасний соціокультурний простір України спрямований на особистісний розвиток людини як суб'єкта комунікації та ідентифікацію особистості

(самоідентифікацію, саморозвиток, самореалізацію, самопізнання, самоосягнення, самоорганізацію). Динамічні соціокультурні процеси сьогодення, вектор інтеграції до європейської спільноти детермінують створення в суспільстві умов для творчої самоорганізації (саморозвитку) особистості, а також нових форм та параметрів міжкультурних комунікацій і

комунікативних зв'язків. Останні як хронологічно систематизоване співвіднесення соціокультурних та образно-стильових процесів потребують окремого спрямування наукового пошуку, що й зумовлює актуальність обраної теми.

Метою статті є дослідження сучасного соціокультурного простору, зорієнтованого на особистісно-професійний розвиток людини (громадянина, особистості) в процесі міжкультурних комунікаційних зв'язків. Обираючи пріоритетну суб'єктну позицію та діалогічність як головний фактор формування комунікаційних зв'язків, варто акцентувати увагу на ціннісних аспектах розвитку духовності особистості [10, с. 11—14]. Комплексно обрану проблематику в царині гуманітарної науки, зокрема сучасній педагогіці, культурології та мистецтвознавстві, фахівці не розглядали. Отже, тема потребує залучення багатопланового міждисциплінарного наукового інструментарію, категоріальної системи та науково-понятійного глосарія. Головні завдання статті: визначити та обґрунтувати поняття "міжкомунікативна культура" як найважливішу категорію сучасної педагогіки в системі професійної освіти; схарактеризувати міжкомунікативну культуру як складну системно організовану якість внутрішнього світу особистості, насамперед фахівця в царині освіти, науки, культури і мистецтва), а також з'ясувати місце міжкомунікативної культури в мегаструктурі цілісної професійної компетентності, що охоплює всі компоненти знань, умінь і якостей спеціаліста, потрібні для розв'язання професійно орієнтованих міжкомунікативних завдань на міждисциплінарному, інтегративному і творчому рівнях.

Теоретико-методологічною основою зазначених завдань слугують загальнонаукові методи аналізу і синтезу, метод моделювання, гіпотетичний метод, системний метод (пов'язаний із побудовою системи взаємозв'язків елементів, складників об'єкта), теоретичні загальнонаукові методи, які охоплюють: узагальнення, формалізацію (від лат. *formalis* — складений за формою, каноном), абстрагування, а також конкретні науково-методологічні підходи, що ґрунтуються на засадах безперервності, наступності й спадкоємності.

Прискорений поступ євроінтеграційних процесів початку ХХІ століття стосується провідних сфер соціокультурного життя нашої держави, яка має особливий зміст, традиції та сучасний формат системи національної освіти, науки, культури і мистецтва [6, с. 148—150; 12, с. 178—182]. Культурно-історичні взаємодії на векторі Україна-Європа-Захід та обмін мистецькими цінностями спонукають до науково-теоретичного осмислення ознак своєрідності інших культур (цивілізацій) для усвідомлення національної культури у світовій глобалістичній системі на рівні міжкультурних впливів і комунікативних взаємозв'язків, концентрів, концептів, нових парадигм, напрямів, модулів, течій тощо. В контексті світових та європейських інтеграційних процесів ця міжкультурна комунікативна модель набуває особливої актуальності, оскільки створює підстави для усвідомлення шляхів культурної взаємодії засобами гуманітарної

науки в контексті суспільно-історичних, соціокультурних, науково-методичних, науково-дослідних, педагогічних і мистецько-стильових процесів.

Актуалізуються міжкультурні проблеми професійної гуманітарної освіти, що зумовлює потребу в забезпеченні ефективних чинників формування цілісної системи виховання особистості на базі гуманітарних спеціальностей як носіїв гуманістичних цінностей [1, с. 56—59]. Саме таким чинником є міжкультурні основи комунікативної культури, про що об'єктивно зазначено в законах України "Про освіту", "Про вищу освіту", в концептуальних документах "Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року", "Концепція розвитку освіти України на період 2015—2015 роки" та інших законодавчо-правових актах, постановах, проектах, концепціях.

Упродовж останніх десятиліть у царині наукової думки спостерігаємо нові підходи до висвітлення онтологічних і соціокультурних детермінант у системі міжкультурних комунікацій і передусім у сфері гуманізаційних та культурно-мистецьких процесів початку ХХІ ст. Це має особливе значення в контексті культурних цінностей та в мережі глобалізованого інформаційного часопростору як в Україні, так і за її межами. Сучасне гуманітарне знання передбачає новий міждисциплінарний рівень відносин між філософією і культурологією, мистецтвознавством, педагогікою і не обмежується рамками наукового досягнення.

Порушені питання висвітлено у працях закордонних фахівців Г. Армстронга, К. Бове, В. Вонга, Ф. Котлера, Дж. Сондерса, російських та українських учених Л. Васильєвої, Л. Грановського, В. Козіна, Н. Лисиці, В. Лозовської, Ф. Панкратова, В. Полукарова, О. Проценко, А. Романова, Є. Ромата, О. Савельєвої, Н. Удріс, А. Ульяновського, В. Ученової, Л. Федотової, Л. Хромова, а також польських дослідників — Я. Каля, М. Ріделя, Т. Штуцького та ін.

Новітній підхід до проблем міжкультурних комунікацій започатковано останніми десятиліттями ХХ ст. і представлено у працях М. Маклюєна і В. Онга; наукові пошуки у царині масової комунікації здійснювали вчені Західної Європи (С. Холл, Дж. Фіске), дослідники і практики Східної Європи (Д. Добек-Островська, Л. Землянова, Н. Зражевська, М. Зубер, Н. Крилова, Т. Науменко, Б. Потяник). Зазначені онтологічні та соціокультурні детермінанти авторських концепцій мають пріоритетне значення в системі гуманізаційних процесів та закономірностей формування вищої освіти і, відповідно, високопрофесійного фахівця в умовах транскультурних реалій. Саме такий підхід характеризує інтерактивну дію концепції міжкультурних комунікацій у міжкультурному, поліестетичному, поліхудожньому, полімистецькому, поліпедагогічному часопросторі, в якому відбувається транскультурний обмін, взаємодія та інтеграція.

З огляду на багатоаспектність досліджуваного феномену, методологія пропонованої розвідки потребує міждисциплінарного підходу, який, зокрема, ґрунтується на принципах об'єктивізму, історизму та плюралізму. Міждисциплінарний та діалектичний під-

ходи дають можливість синтезувати різні соціально-філософські концепції, теорії філософії культури й естетики, а також теорії соціології комунікації, семіотики, тому охоплюють цілісність культури, яка перебуває в процесі євроінтеграційного поступу.

У цьому контексті особливу увагу приділено поглибленому осмисленню висновків теорії міжкультурних комунікацій, студій британських учених зі структуралізму, що дало можливість адекватно визначити роль і місце феноменів культуротворення, зокрема у мас-медіальному та культурно-освітньому, художньо-мистецькому часопросторах. Теоретико-методологічні основи, розроблені в концептах структуралізму та семіотичного аналізу Р. Барта, У. Еко дали змогу виявити та охарактеризувати механізми утворення і репродукування семіотичного простору для формування професійної особистості та, відповідно, соціокультурного часопростору середовища, комунікативних взаємозв'язків (культурних, інформаційних, соціогуманітарних, геополітичних, космогонічних, євроінтеграційних тощо).

Щодо розгляду проблем соціокультурної детермінації формування особистості, важливими є дослідження, здійснені філософами, культурологами, мистецтвознавцями і педагогами України в 90-ті роки ХХ ст. Найвагомішими вважаємо праці українських учених В. Андрущенко, С. Бистрицького, І. Бойченка, І. Надольного, М. Михальченка, В. Табачківського, Л. Сохань та ін. Зокрема, автори монографії "Культура. Ідеологія. Особистість: методолого-світоглядний аналіз" (Київ, 2002) об'єктивно оцінюють взаємодію соціальних і культурних детермінант міжкультурних комунікацій: "Зазначена взаємодія здійснюється не в абстрактному просторово-часовому середовищі, а в діяльності й спілкуванні людей у суспільстві [7, с. 62—64]. Діяльність постає як дійсність культури. Без діяльності культура втрачає історичні раціонально-чуттєві контури, соціальний сенс, відривається від земної основи і перетворюється на ілюзію, джерела якої можна виявити далеко не завжди" [11, с. 109—115]. Отже, процес взаємовпливу соціально-культурних та мистецько-освітніх детермінант розвитку особистості доцільно розглядати як на історико-культурному тлі, так і з огляду на сучасний стан соціокультурних відносин. Соціокультурні детермінанти — це соціальні й культуротворчі відносини (у широкому розумінні терміна), що реалізуються у процесі соціокультурної діяльності, яка охоплює певну систему елементів (окремих детермінант). Культурними детермінантами визначимо такі модульні складники: стан виховання, освіти, духовної (культурної творчості та мистецтва); рівень опанування певної галузі знань; культура праці, поведінки, корпоративних відносин; культура національного, релігійного, інформаційного та мовного середовищ. Ці елементи і складають зміст поняття "міжкультурна комунікація", що у взаємодії насамперед цих, а також геополітичних і біологічних чинників народжує особистість.

Сукупність міжкультурних комунікацій і поліфункційних соціокультурних відносин як складників

детермінанти формування особистості (насамперед як фахівця) реалізується через соціальну та професійну діяльність і є поліфункційними відношення між групами людей на основі міжкультурних комунікацій [2, с. 5—6]. Саме історико-культурологічний підхід до аналізу розвитку суспільства та формування особистості виявляє певні історичні етапи (типи) культури і специфіку її впливу на людину, процес формування й становлення особистості в історико-культурному процесі. Водночас аналіз свідчить, що перебування в певному соціокультурному середовищі призводить до формування відповідного соціокультурного типу особистості. При цьому типізація особистостей за соціокультурними ознаками має відрізнятися від типізації особистостей за культурними ознаками. Згідно з останніми вирізняємо такі культурні типи: "культура ерудита", "культура практика", "культура етики", "культура товариської людини", "корпоративна культура", "культура художника, митця" тощо. За соціокультурними ознаками виокремлюємо типи: "матеріальна людина", "політична людина", "комунікативна людина", "духовна людина". Саме такі варіанти типології особистостей як соціокультурних феноменів мають певні індивідуальні соціальні та культурні виміри. Приміром, так звана матеріальна людина (особистість) може бути корисною для суспільства й культури за умови, якщо її інтереси сконцентровано на реконструкції та вдосконаленні світу речей — невіддільного складника світу людини. Творчу сутність вона реалізує в культивациі природного середовища, модернізації технології, збагаченні змісту праці чи естетизації побуту. Політична людина (особистість) є активним представником людської цивілізації, її призначення передбачає контроль і забезпечення потреб соціуму в регуляції гігантських технологічних структур, а також взаємовідносин соціальних страт і спільнот людей. У комунікативної людини головною є потреба у спілкуванні на основі соціального чи культурного змістів [3, с. 331—334; 5, с. 178]. Для духовної особистості пріоритетним є інтенсивне духовне життя як наслідок вибору смислів соціальності чи культури.

Культурологічний аспект міжкультурних комунікацій дає змогу формувати базові поняття, а головне — науково-категоріальний інструментарій для побудови освітньої системи на особистісно орієнтованих засадах; проектувати зміст освіти, педагогічного процесу і навчального середовища на ідеях адекватності змісту мистецької освіти — культурі та потребам виховання нової формації фахівця (вчителя) в умовах сьогодення. Постає потреба в глибокому оновленні всіх ділянок навчально-освітнього та культурно-мистецького процесів; перегляді змісту освіти на вимогу новітніх завдань і технологій, критеріїв і результатів; розкритті можливостей посилення емоційно-вольових якостей і духовності в царині мистецтва, культури, освіти і науки, педагогіки та психології; оновленні й модернізації навчальних підручників на культурологічних засадах та ефективному їх використанні у навчально-освітньому процесі [4, с. 117—120].

Пріоритетними завданнями сучасної системи вищої освіти (гуманітарної) є формування професійної компетентності майбутніх фахівців, яким властива комунікативна активність, культура поведінки, етика міжособистісного спілкування. Комунікація та міжкомунікативні відносини у структурі професійної гуманітарної освіти є багатофункціональним феноменом, що сприяє ефективному виконанню різноманітних завдань, адже специфіка практичної діяльності ґрунтується на цінностях загальної культури. У процесі комунікації суб'єктів професійної діяльності важливою є орієнтація на загальнолюдські цінності, з-поміж яких особливе місце належить міжкомунікативній культурі. При цьому специфіку професійно орієнтованої міжкомунікативної культури варто розглядати в контексті загальних закономірностей розвитку культури й освіти в Україні, зокрема на історичному етапі початку ХХІ ст. У вирішенні цього завдання потрібно враховувати, що мистецтво, способи взаємодії з ним зумовлюють змістові та функціональні особливості міжкомунікативної культури, становлять основу її вивчення і формування. Отже, докладного розгляду потребують питання про міжкультурну комунікативну основу, специфічний характер і сутність культурної комунікації.

Діяльність людини пройнята комунікативними (та міжкомунікативними) принципами і підходами, взаємною спрямованістю та взаємодією. Майже кожен життєвий цикл особистості характеризується певним комунікативним станом, його спрямованістю на інших людей, суспільство тощо. На думку багатьох українських учених, саме "мистецтво є організованою комунікативною системою, яка долає обмеженість емпіричного шляху (стану) через оволодіння соціально-історичним досвідом міжособистісних відносин і надає цьому процесу необхідну суспільну цілеспрямованість та змістовність" [9]. Водночас як головний засіб людської взаємодії мистецтво є особливою (специфічною) формою спілкування в його самоцінності та самодостатності [9, с. 8—10].

Враховуючи викладене, зауважимо, що комунікативність внутрішнього властива естетичному світовідношенню, адже духовне формування і утвердження людини (людини-митця) у світі можливе тільки в процесі духовного спілкування, насамперед за допомогою засобів художньої культури. О. Олексюк наголошує, що своєрідність кожної форми художньої діяльності полягає в тому, що вона розкриває власну естетичну функцію (змістову сутність) лише за умов взаємодії художника (митця) і публіки (слухача), що сприймає його творіння під час спілкування. Отже, міжкультурна комунікативність в умовах сьогодення стала своєрідною системоутворювальною лінією (структурою), навколо якої поєднуються глобальні проблеми культури і соціально-психологічної характеристики "середовища", орієнтованого на євроінтеграційні процеси початку ХХІ століття.

Висновки. В межах задекларованої теми статті постала потреба залучення багатопланового міждисциплінарного наукового апарату й розбудованої по-

нятійно-категоріальної системи, серед яких базовими є поняття "культурні комунікації" — "міжкультурні комунікації" та "комунікативна культура" — "міжкомунікативна культура". Останні є найважливішими категоріями сучасної професійної освіти. По-суті, комунікативна (та міжкомунікативна) культура — це складна системно-організована якість внутрішнього світу фахівця (особистості), що постає як важливий складник його цілісної професійної компетентності, поєднуючи знання, уміння та якості, потрібні для розв'язання професійно орієнтованих комунікативних завдань на міждисциплінарному і творчому рівнях. Професійне спілкування — це серцевина, стрижень комунікативної культури фахівця, що передбачає спільність, прагнення до взаєморозуміння. З психологічного аспекту досліджуваній феномен розглядаємо як інтерактив емоційно-вольових, інтелектуальних, комунікативних та інших сфер проявів особистості й діяльності спеціаліста, що дають йому змогу успішно взаємодіяти з суб'єктами культурно-освітнього процесу, явищами професійної та соціокультурної дійсності, особливо в умовах євроінтеграційних процесів початку ХХІ століття.

Формування культури особистості (фахівця) є однією з фундаментальних педагогічних проблем, яка набуває особливої ваги у контексті особистісно орієнтованої педагогіки, культури і мистецтва. Саме на педагогіку ХХІ століття покладено виконання вагомих завдань: вивести освіту на рівень культурно-життєтворчості, максимальної реалізації інтелектуального, естетичного, креативного потенціалу людини та її різнобічного гуманістичного виховання.

Перспективу подальших досліджень становить вивчення специфіки національних шкіл в інтерпретації культурної моделі Україна-Європа-Захід, а також психології, семантики і семіології, конвергенції культурних взаємовпливів з урахуванням новітніх запитів і формотворень українського суспільства початку ХХІ ст.

Список використаної літератури

1. Балл Г. О. Категорія "культура особистості" в аналізі гуманізації загальної та професійної освіти / Г. О. Балл // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи / [За ред. І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало]. — Київ: Вища школа, 2003. — С. 51—61.
2. Березівська Л. Д. Українські традиції як культурологічні засади спадщини В. О. Сухомлинського / Л. Д. Березівська // Початкова школа. — 2006. — № 12. — С. 5—8.
3. Бех І. Д. Особистісно-орієнтований підхід у вихованні / І. Д. Бех // Професійна освіта: [педагогіка і психологія]: [українсько-польський щорічник] / [За ред. Т. Левовицького, І. Зязюна, І. Вільш, Н. Ничкало]. — Київ: Ченстохова, 2000. — С. 331—350.
4. Бойко А. М. Концептуальні основи особистісно-соціального виховання / А. М. Бойко // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992—2002 рр. / [Збірник наукових праць до 10-річчя АПН України] / [Академія педагогічних наук України]. — [Частина 1]. — Харків: ОВС, 2002. — С. 116—133.
5. Волков С. М. Мистецька освіта в культурі України 90-х років ХХ ст. / С. М. Волков — Київ: Вища школа, 2006. — 207 с.

6. Горенко Л. І. Національна культура в системі українознавства: актуальність, проблематика дослідження та перспективи / Л. І. Горенко // Українознавство. — 2010. — [Номер 1 (34)]. — С. 148—153.
7. Горенко Л. І. Українознавство в системі вищої мистецької освіти XXI ст.: історичні та навчально-методологічні імперативи / Л. І. Горенко // Українознавство. — 2010. — [Номер 1 (34)]. — С. 61—66.
8. Зязюн І. А. Теоретичні аспекти культури і культурного розвитку людини / І. А. Зязюн // Виховання естетичної культури школярів : [навч. посібник] / [І. А. Зязюн, Н. С. Миропольська, Л. О. Хлебникова та ін.]. — Київ : ІЗМН, 1998. — С. 3—16.
9. Кремень В. Г. Поступ до нової філософії в Україні / В. Г. Кремень // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992—2002 рр. : [збірник наукових праць до 10-річчя АПН України]. — [Частина 1]. — Харків : ОВС, 2002. — С. 9—23.
10. Лавриченко Н. М. Педагогіка соціалізації: європейські абрисы / Н. М. Лавриченко. — Київ : ВІРА ІНСАЙТ, 2000. — 444 с.
11. Луговий В. І. Управління освітою : [навчальний посібник для слухачів, аспірантів, докторантів спеціальності "Державне управління"] / В. І. Луговий. — Київ : Видавництво УАДУ, 1977. — 302 с.
12. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. — Київ : Знання України, 2003. — 450 с.

В статтє рассмотрено современное социокультурное пространство, которое ориентируется на личностно-профессиональное развитие человека (гражданина, личности) в процессе межкультурных коммуникационных связей.

Modern sociocultural space which is oriented on personality-professional development of man (citizen, personality) in the process of intercultural communication connections is considered in the article.

Надійшла до редакції 17 серпня 2017 року

УДК 025:[316.77:004

Галина Шипота,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри інформаційної, бібліотечної
та архівної справи КНУКіМ

Концепт "комунікація" у системі бібліотекознавчих досліджень

Наведено результати аналізу системи бібліотекознавчих досліджень, присвячені різноманітним аспектам комунікації. Зазначено, що провідною тенденцією стає активізація вивчення комунікаційних складників бібліотечної діяльності, процесів створення, використання та зберігання інформаційних продуктів, бібліотечно-інформаційного обслуговування. Окреслено наукові погляди дослідників на трансформацію функціональних завдань бібліотеки у комунікаційному середовищі в умовах упровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Акцентовано на потребі узагальнення наукових напрацювань з цієї проблеми й перспективі подальших досліджень теоретичних засад розвитку бібліотечно-інформаційної діяльності.

Ключові слова: комунікація, бібліотекознавчі дослідження, бібліотечна комунікація, комунікаційне середовище, інформаційно-комунікаційні технології.

Постановка проблеми. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) сприяло формуванню нового комунікаційного середовища. Інформаційна діяльність у ньому набуває нових ознак, відкриває можливості для застосування інноваційних методів, засобів і технологій як інструментів забезпечення ефективного інформаційного обміну. Потреба інтерпретації різнопланових змін в інформаційно-комунікаційній діяльності спонукала до проведення широкого спектра теоретичних і прикладних бібліотекознавчих досліджень. Моделювання перспектив подальшого вивчення шляхів, спрямованих на розв'язання науково-практичних завдань бібліотечних установ в умовах комунікаційного середовища та використання ІКТ ґрунтується на моніторингу наукових розробок у цій сфері, що зумовило спробу

аналізу та узагальнення досліджень бібліотекознавчого спрямування, основу яких становить концепт "комунікація".

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначена проблема останнім часом привертає увагу багатьох українських науковців. Аналізу бібліотекознавчих дисертаційних робіт присвячено кандидатське дослідження Л. Литвиненко (2013) та докторське О. Пастушенко (2016), наукові публікації О. Воскобойнікової-Гузевої, Л. Глазунової, Н. Кушнарєнко, А. Соляник. Проте концепт "комунікація" в системі бібліотекознавчих досліджень не був предметом вивчення, що свідчить про актуальність його додаткового розгляду.

Мета статті полягає у комплексному аналізі системи бібліотекознавчих досліджень різноманітних